

Nemzeti programunk a béke megőrzése

Beszélgetés Barabás Miklóssal

Felszabadulásunk békét hozott hazánkba, és erőt adott a világ-egés túlélni az ország újjáépítéséhez. Generációk születtek békében, s itt élnek még közöttünk a háborút járt honfitársaink. Napjaink világpolitikai eseményei egyes földrészekeken megkérdőjelezzik a békét. Számos helyen szólnak még a fegyverek. S egyre gyakrabban hallani, új veszély is fenyegeti az emberiséget, a világűr militarizálásának veszélye. A magyar békemozgalom egyik vezetőjét, Barabás Miklóst, az Országos Béketanács főtákarát így hát arra kértem, beszéljünk előbb a háborúról.

— Látványos mesefilm a csillagok háborúja. Pedig a csillagok háború terveinek kidolgozása immár realitás. Esélyünk tehát a békére?

— Számunkra, a békemozgalomban feladatot vállalók számára, a csillagok háborúja egyáltalán nem mesefilm. Egyébként hagy mondjam el, ez a film is elősegítette annak a remkének a kialakulását is, amely az újabb amerikai tervek bejelentése nyomán kialakult, s amelynek következtében valóban sokan vonják kétségbe esélyünket a békére. A világűr militarizálásáról azonban természetesen érdemes beszélni, többek között azért is, mert a róla terjedő hírek az a képzetet keltyik, hogy a bolygónk körüli világ eddig mentes volt mindenfajta katonai tevékenységtől. Valójában mintegy negyedszázada keringenek felettünk a katonai műholdak, amelyek segítséget nyújtanak a katonai egységek megőrzéséhez, hozzájárulnak az érvényben levő egyezmények betartásához, a nemzetközi biztonság biztosításához is szolgálnak. Az új amerikai űrmilitarizációs tervek agresszív jellegét bizonyítja, hogy éppen az említett műholdak elleni harc, valamint az atomfegyverek elleni fellépés eszközei lennének. Az Egyesült Államok tehát a világűrben elhelyezkedő újfajta rendszerekkel abszolút védelmet kíván teremteni magának, megfosztva a másik felet a válaszadás képességétől, s megbontva ezáltal a katonai erőegyensúlyt. Ezek az elképzelések semmibe veszik a SALT-megállapodásokat, ugyanis semmiféle garancia nincs arra, hogy az új fegyvereket nem teszik földi célpontok elleni támadásra alkalmassá. A terv valóra váltása több százmilliárd dollárba kerülne. A tudósok állítják, hogy belátható időn belül nincs valódi realitása egy csillagháborúnak, de a békemozgalom természetesen érdekelt e terv megelőzésében. Eppen ezért úgy vélekedünk, a megoldásnak Genfben, tárgyalóasztalok mellett és nem katonai kutatóintézetben kell megszületnie.

— A világ békemozgalma tehát új kihívással találta szembe magát, sokféle választ adhat. Mi a magyar békemozgalom válasza?

— Az elmúlt egy évet — s maradjunk kontinensünkön — az európai békemozgalom nagyfokú elbizonytalanodása jellemezte. A közép-hatótávolságú amerikai rakéták európai telepítése elleni tiltakozásban egységesnek mutakozó mozgalmak körében, a leszerelési tárgyalások megszakadásakor, szélsőséges nézetek születtek. Az űrfegyverkezésről szóló hírek pedig csak fokozták a tanácstalanságot. Ez utóbbi esetben ugyanis az emberek a közvetlen veszélyt kevésbé látják, csupán annyit érzékelnek, hogy a fegyverkezés új dimenziója nyílik meg. Kétségkívül, nem könnyű választ adni. Talán leghelyesebb úgy fogalmazni, hogy Európa békemozgalmai most „gondolkodnak”, „ismerkednek” az új elemekkel, s biztosak lehetünk abban, nem marad megfelelő válasz nélkül ez a rendkívüli veszélyeket rejtő kihívás. A magyar békemozgalom meggyőződéssel támogatja az egyenlőség, az egyenlő biztonság elvének következetes érvényesítésével folytatandó tárgyalásokat. Fontosnak tartjuk, hogy a hadászati rendszerek, a közepes hatótávolságú nukleáris fegyverek és az űrfegyverek problémáit kölcsönös összefüggésükben vitassák meg a tárgyalásokon, hiszen, mint már emlí-

tettem, a világűr militarizálása ellentétes a hadászati stabilitás megőrzésével. Ugyanakkor békemozgalomunk változatlanul küzd az atomfegyverek ellen, törekszik arra, hogy kontinensünket szabadítsák meg e pusztító szerkezetektől. A múlt év őszen megtartott konferenciánkon is kifejezésre jutott, hogy a béke megőrzését hazánk lakossága nemzeti programnak tekinti, népünk elkötelezett a béke szolgálatában.

— A békekonferenciára hivatkozott, melynek előkészítéseket, majd utána is országos csoportos értekezleteket tartottak az Országos Béketanács tagjainak részvételével. Hogyan értékelték a konferencia szembetűnő új vonásait?

— Törekvéseinket kedvezően fogadták. Nem túlzás úgy fogalmazni, hogy általános egyetértésre talált a konferencia állásfoglalása. A megújulás iránti készségnek minősítették a közösségek közvetlen delegálási jogát, az OBT-tagok megválasztásának új formáját. Mindez együtt járt a tanácskozás munkajellegével, fogyatkoztak a formalitások, nyitottabbá és ezzel együtt eredményesebbé váltak a viták. A legjelentősebb eredménynek azonban azt tartották mindenütt, hogy a tizedik békekonferencia egyetelműen bizonyította és felmutatta a békemozgalom egységét. Szinte valamennyi megbeszélésen kiemelték az ifjúság aktivitását. Nemzeti egységünk támogatásának fontos elemeként értékelték a magyar egyházak és felekezetek itthoni és nemzetközi békemunkáját.

— A konferencia szellemében határozta el a jövő törekvéseit, munkamódszereit. Milyen gondolatok irányítják ezeket?

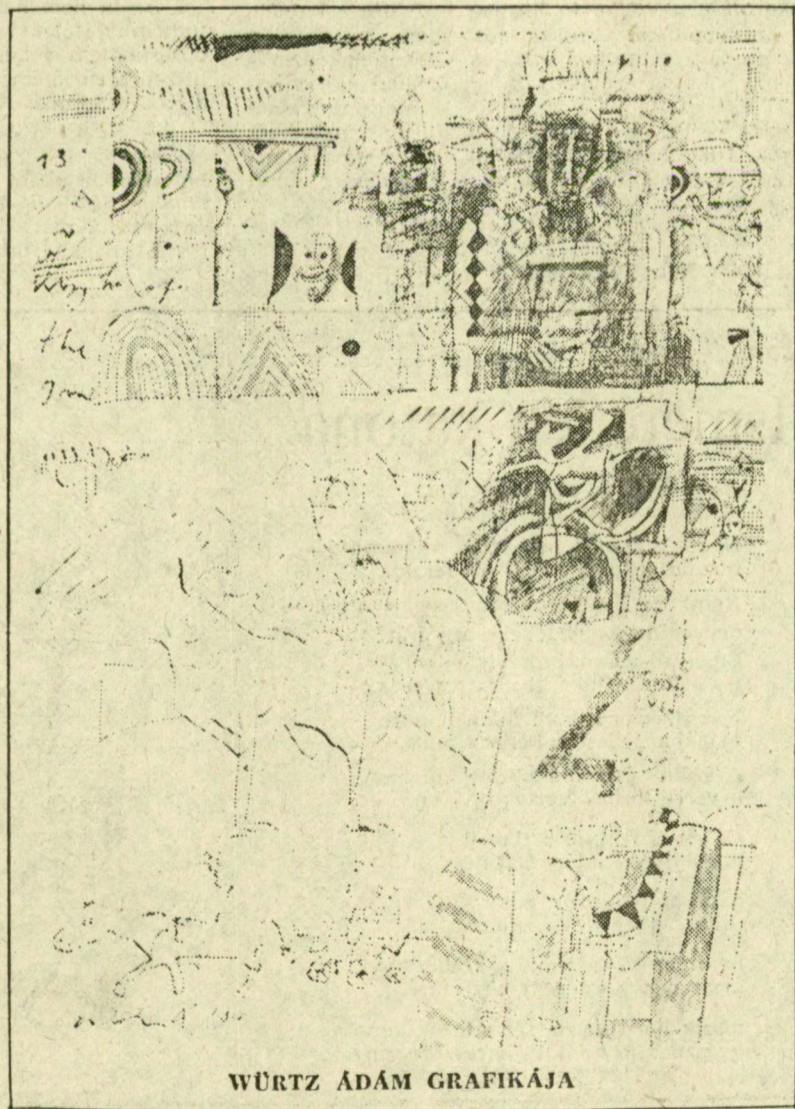
— Az évtizedfordulón, a nyugat-európai rakételepítések ellen, kontinensünkön végigsöpörő tiltakozó hullám alakult ki, amely számunkra is bizonyította az új, életszerű, a változó valósághoz rugalmasan alkalmazkodó módszerek alkalmazásának szük-

ségességét. A nehezebben elérhető célt tűztük magunk elé. Szeretnénk, ha az emberek természetes cselekvési tere lenne a békéért folytatott munka. Ne alkalmi demonstrációk sorozatának látványos akcióknak tekintsek csupán a békemunkát, hanem mindenki találja meg a hétköznapi, folyamatos cselekvés színtereit. Természetesen a jövőben is lesznek akcióink, de jó lenne, ha a kis közösségek kerülnek a figyelem középpontjába, s cselekvéseik nem választódnának el mindennapi tevékenységüktől. A közelgő béke- és barátsági hónap során a demonstrációkra és a közösségek elmélyültebb munkájára egyaránt lehetőség nyílik.

— Konkrétan milyen békeközösségekre gondol?

— Elsősorban fiatalokéra, de munkások kollektíváit vagy akár nyugdíjasok csoportjait is említhetném. Egyre több közösség nyilvánítja ki szándékát az aktív békemunkára. Ifjúsági bizottságunk jelentős számú, az ország különböző részein működő békekлубbaal és közösséggel tart kapcsolatot. Példaképp említhetem, Mohácson több is található. Úgy tapasztaljuk, növekszik békemunkánk rangja, s ez — a közéleti cselekvésre nem mindenütt inspiráló társadalmi közegben — megbecsülendő érték. Örülünk a fiatalok mind több spontán kezdeményezésének. Legyenek középiskolások vagy úttörők. Kulcskérdésnek tekintjük az ifjúság megnyerését. A fiatalok nemzettudatának, békemunkájának állapotáról riasztó tényeket citáltak a konferencián, s bár ennek az ellenkezőjéről is jó néhány alkalomunk volt meggyőződni, mégis mindannyiunk számára figyelmeztetés volt ez. A magyar békemozgalom fontos feladata ma, hogy keresse az együttműködés lehetőségeit a fiatal nemzedékek nevelésével foglalkozó emberekkel, szervezetekkel. A béke nevelés fontosságával elvben mindenki egyetért, de meg kell találnunk megvalósításának módjait, eszközeit. Erről elsőként májusban, a pedagógusok első országos konferenciáján nyílik alkalomunk. Szeretném hozzátenni, mi valamennyi nemzedékkel, társadalmonk valamennyi rétegével közösen képzeliük el a békéért tett erőfeszítéseinket. Törekszünk mozgalmunk egységének megőrzésére, vonzerejének növelésére.

MAG EDIT

WÜRTZ ÁDÁM GRAFIKÁJA

Tűzkeresztség

„Ecranul nostru.” A körzeti stúdió román műsorának felirata a képernyőn. Botás György csendes mosollyal nyugtázza, s elrövedő tekintetével messzebbre, valahová a képek mögé, a négy évtizednyi múltba néz vissza. A nyugodt hétköznapi tudósító román szavak értelmüket veszítve előhívják egy sántánian vigyorgó csendőrcot.

Szurony villan az orra előtt, vörös, tompán fénylő foltokkal.

— Látod ezt a szuronyt?

— Látom. — A csendőrlaktanyán felügyelet alatt szolgáló román fiú torkában valami elszorul. — Véres.

— Az hát! — fröcsögi a csendőr. — Most szűrtam át két olajt! Érted?

Nem bír felelni. Tudja, hogy amaz mindent ismer róla, a nyugat felé elhurcolás előtt álló mezőhegyesi ménes nemrég leserelt lovászáról, az évekkel előbb innen odaátra átszökött, visszatoloncolt, román s magyar börtönt megjárta suhanórcól. Érezte, nem véletlen, hogy épp előtte hadonászik a magából kikelt csendőr. Pánikhangulat uralkodott el. Közeledik a front, jönnek az oroszok, menekülünk.

Gyuri a kiürült laktanyában. Tarisznyába tesz két otffejejtett gránátot, egy öltöny ruhát. Vonaton döcög haza, Pusztatolka felé. Ott a bátyja, a nagymama — ez a teljes család, katonák az utakon teljes felbolydulás. A faluszéli kukoricásnál a nagymama veszi észre, integet, forduljon vissza. A bátyja napok óta a kukoricásban bujkál a csendőrök elől, s a mama hordja ki neki az ennilvót.

Visszaüt, menekülő tűzerekkel. Egyphenő után elhajtának a maréknyi vagyonnal: új ruhával, gránáttal, a talált röpcédulával. Románul, szlovákul, németül írt versek a papíron: „urak szaladatok, papok balagatok, szegények, ti csak maradjatok”.

A mezőhegyesi csendőrlaktanyából már a hátsóudvari istálló, ólak állatait is elhajtották. Megbújt magyar katonai riadt-ellenséges arca, védekezni-támadni kész mozdulatai.

— Partizán vagy? — kérdezi idegesen.

— Miért lennék én partizán? Azt sem tudom, mi az?

— Mit látsz odakint?

— Katonák hátát. Szaladnak.

— Hát még?

— Feltörték a boltot.

Hordta a zsákmányt a falu népe. Gyurinak két csomag cigareta jutott. És egy üveg. Úgy adták a kezébe, hogy pálinka van benne.

Indul a mozi felé, megtorpan. Három idegen a kiürült főtéren, integetnek felé, menjen oda.

— Fritz? — kérdezi az egyik.

— Nem, de mi az? — a magyar szót nem értik. Gyuri románul folytatja. — Román vagyok.

— Nem magyar? — szólal meg tiszta románsággal a másik.

— De. Az is.

Amazok bólintanak, értik. Az előbbi oroszul szól a többiekhez. Hívják, mutassa meg a laktanyát. Keresik a löszerraktárt, fegyverszobát. Egyetlen pisztoly a zsákmány. Gyuri készséges mutatná, ilyen volt a csendőröknek, közben egy rossz mozdulat, s az egész tárat kilövi. Dermesztő pillanatok, majd felharsanó nevetés. Erre inni kell. Mutasd az üveget, mi van benne?

— Cujka. Pálinka.

Az ismeretlen egyenruhás meghúzza. Eltorzult arccal káromkodik, köpköd.

— Mineralnaja voda! — pofonra lendülő kezét lefekezi. inkább az üveget vágja földhöz.

Azóta tudja, hogy a „Mira” nem pálinka hanem keserűvíz.

A feszültség elmúltával az egyenruhás — láthatóan ő a parancsnok — szól hozzá a tolmácsos kereszttől.

— Akarsz-e velünk jönni?

— Minek?

— Tolmácsolni. Te tudsz magyarul. lefordítod románra. Szükségünk lenne rád.

Sem otthona, sem munkája, hazamenni nem mer, hisz onnan jött, azt sem tudja, este hol al-

szik, mit eszik. Megegyeztek. Rezvetki — ez volt az első orosz szó, amit megtanult. Felderítők. Velük csapott tenyérbe. Az ismerkedés rövidre sikerült. Amikor a faluból kiérték, a csanád-apácai útra, tűz alá vették őket.

A tűzkereszteség pillanatok alatt átesett „felderítőanoncot” máris bevetették. Két, a többiek-től leszakadt magyar katonát kérdezett ki a szárkúp mögé kúszva. Egy szétzilált egység fáradt harcosai voltak.

Újabb támadás, a fedezéket kereső felderítő románul kiáltja, rejtőzz el, nehogy elfogjanak! Gyuri bemenekül egy tannyába. Elzavarják. Gyanússá tette az ajándékba kapott orosz csizma és ing.

— Úgy vagy te magyar, mint én most katoná! — hörögte egy asztmás vénember. Aztán megsajnálta, elbújtatta egy verembe.

Éjszaka, hideg, nedves szalma, átnyirkosodott ruha, de anélkül is reszketne: egész éjjel aknavetőtűz. Tele az udvar síklánkkal. Deres hajnal. A visszavert szovjetek valahol a távolban, az udvarra belép egy magyar tiszt, megpillantja az előbújt fiút.

— Mi van öcsi, szétverték beneteket? — méregeti, ismeretlennek találja, nem tudja hova tartozik. Megakad a szeme az idegen ruhadarabokon. Gyuri feltalálja magát.

— Elfogtak, elszedték a ruhámat, és ezt adták rám az oroszok. De én megszöktem.

— Menj oda az aknavetőskökhöz, keresd meg a géhást, az majd ad rendes öltözetet. Utána jelentkezz.

— Igenis.

Az aknavetőskök elgyötört arccal, fáradtan heverésznek, ügyet sem vetnek az idegenre. Megszaporázta lépteit, elmegy mellettük, futva ér a távoli csúszkunyhóba. Percek múlva gépfegyverroppogás. Meneküles a földében. Egy tanya, mellette ágyú, két tanácstalan katonával.

— Öcsi! Vannak a faluban oroszok?

— Mint a fűszál! — a lóditás megteszi a hatását.

— Mit vacakolsz már avval a löveggel? — szól az egyik a társának — gyerünk. Menekülnek.

Gyuri tovább fut, bukdácsol, kúszik a messzi kukoricás felé. Lészáll az este. Zörgés a kukoricaszárak közt.

— Sztój! Ruki verh?

— Turigin, Kapitány Turigin.

Rezvetki. Turigin! — a makacs ismételtetés, a sebtében megtanult név, az egyetlen szakkifejezés elbizonytalanította a szigorú őrszemet. Odakísérte a felderítőkapitányhoz.

— Grisa! — kiáltotta a tiszt.

Gyuri Grisa maradt a háború végéig. Másnap megkezdődött a tavaszig tartó vándorútja. A felderítő tolmácsaként, majd „avott felderítőként” a Makó, Szedged, Csongrád, Kunmadaras, Karca, Tiszafüred felszabadításában részt vett szovjet csapatokkal eljutott Egerig. A városért vívott harcokban tanúsított bátorsága jutalmaként Sztálin marsall közönlőlevelét kapta meg.

Eger után az északi csatákban vett részt, majd tovább ment Csehszlovákiába. Korponánál hívta a parancsnok, s közölte vele: számára itt ért véget a háború. Mehet, ha akar szovjet katonai iskolába, s mehet, ha akar, egyenest haza. Eszébe jutott az a szeptemberi délután, amikor a kiürült laktanyából hazafelé vette az irányt. Döntött.

Szovjet katonaruhában, egy csendes éjszakán ért haza. Elváltoztatott hangon bekiabált az ablakon — oroszul. A nagymama kiszólt — románul.

— Gheorghie, tu jeste? Gyuri, te vagy?

Villan a tévé képernyője. A megjelent bemozdónó visszazökenti a mába „... stúdió román nyelvű adását látták”...

Botás György szöregi nyugdíjas, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének tagja a készülékhez lép, s elfordítja a kapcsológombot.